

CUNOAȘTEREA „SINE-LUI” ȘI CONCEPTUL DE ”DASEIN” ÎN FILOSOFA LUI MARTIN HEIDEGGER

Dorina MARGA^{1*}

¹ Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea de Calculatoare, Informatică și Microelectronică, Departamentul Informatică și Ingineria Sistemelor, Grupa MI-202, or. Chișinău, Republica Moldova

*Autorul corespondent: Dorina Marga, e-mail dorina.marga@iis.utm.md

Rezumat. În articol este reflectată concepția lui Martin Heidegger asupra ființei și ființării umane. Ideile sale, sunt analizate prin metoda fenomenologică, deoarece filozoful susținea că problema sensului existenței nu a fost pusă corect, iar, până la acel moment, nu a fost clarificată semnificația acesteia. Prin urmare, Heidegger introduce termenul de Dasein, cu ajutorul căruia încearcă o nouă abordare a ființei și ființării. Dasein - reprezintă omul ca ființare exemplară, capabil să se raporteze la ființa ființării separată de el.

Cuvinte-cheie: fenomenologie, ființă, ființare, temporalitate, Dasein.

Martin Heidegger, este cunoscut ca fiind un ilustru filozof german, care a activat în perioada secolului XX. Acesta s-a născut la Messkirch, un oraș care a lăsat o amprentă adâncă asupra gândirii sale filozofice. Dezvoltarea gândirii sale s-a intensificat în urma lecturii operelor lui Brentano și Aristotel și, de asemenea, a interpretărilor scolasticii medievale. Martin Heidegger s-a făcut remarcant prin impresionanta lucrare *Ființă și timp*, fiind una dintre cele mai ambițioase cărți de filozofie, prin faptul că încearcă să explice *total*. Acest *tot*, trebuie înțeles ca fiind o incursiune în lumea care se deschide o dată cu ființarea umană, numită *om* sau *Dasein* (Da-sein: existență), în codul lui Heidegger. Filozoful, prin această lucrare, a încercat să explice *felul de a fi* al *Dasein*-ului, sau omului care este inseparabil de timp, ca expresie a finitudinii *Dasein*-ului, iar decodificarea sensului de *a fi* se poate face doar în orizontul timpului. Ființarea ca modalitate a existenței este omul. Numai omul există, stânca este, însă ea nu există... Propoziția *numai omul există*, nu înseamnă că numai el are ființare reală, ci că el este situat în starea de neascundere a ființei, pentru că el are conștiința a ce reprezintă. În *Ființă și timp*, Heidegger arată că doar timpul trimite la starea de neascundere. Timpul menține deschis adevărul ființei ca înțelegere. Este nevoie de demonstrat că acest concept de timp și înțelegerea obișnuită a timpului în general, iau naștere, într-un fel sau altul, din temporalitate, care funcționează de multă vreme drept criteriu ontologic. O ființare *temporală* (procesele naturii și evenimentele istoriei) este opusă unei ființări *netemporale* (raporturile spațiale și numerice) [1].

Delimitarea ființei de ființare și explicarea ființei însăși este sarcina ontologiei. Odată cu întrebarea privitoare la sensul ființei, cercetarea se așează în orizontul întrebării fundamentale a filozofiei în general. În așa fel, Heidegger apelează la o altă metodă, nu cea ontologică. Acesta a pledat pentru idealurile propriei sale fenomenologii ca interpretare a experienței și explicarea *sensului de a fi*. Heidegger se exersează, sub îndrumarea lui Husserl, în metoda fenomenologică, fiind astfel adus, *pe drumul problemei ființei*. De fapt, fenomenologia este studiul *fenomenelor*: aparițiile lucrurilor, sau lucrurile așa cum apar în experiența noastră, sensurile pe care le au lucrurile în experiența noastră. Fenomenologia studiază experiența conștientă așa cum este experimentată din punct de vedere subiectiv. Heidegger a abordat fenomenologia prin semnificațiile radicale ale *logosului* și *fenomenelor*, astfel încât fenomenologia este definită ca arta sau practica *a lăsa lucrurile să se arate*. Filozoful a respins noțiunea de ființă umană/subiect ca spectator de obiecte susținând că atât subiectul cât și obiectul erau inseparabile. El nu caracterizează *ce-ul* concret al obiectelor cercetării filozofice, ci *cum-ul* lor. Cu cât un concept de metodă acționează mai autentic și cu cât el determină mai cuprinzător conturul fundamental al unei științe, cu atât mai original este el înrădăcinat în confruntarea cu lucrurile însele [2].

M. Heidegger a susținut că căutarea sensului de *a fi* se realizează în concordanță cu *ființa* și cu *felul de a fi* al ființării, care are capacitatea de a înțelege și de a se întreba ce înseamnă a fi. Ființa este o prelungire a modului de a ființa a celui ce întreabă, iar cel ce întreabă nu este altcineva decât noi înșine. Chiar dacă acest concept de ființă pare unul general, totuși acesta este unul obscur, fiind plin de semnificații ambigue, care are nevoie de explicații. La el, *Dasein* nu trebuie înțeles ca *ființa umană biologică*, nici ca persoană. *Dasein* este un mod de viață împărtășit de membrii unei comunități. După cum remarcă Haugeland, există o analogie aici, una pe care o desenează Heidegger însuși, cu modul în care am putea gândi, la un limbaj existent ca entitate, adică ca un mod comun de a vorbi. Acest apel către comunitate va lua o formă filosofică distinctă pe măsură ce argumentul *Ființei și Timpului* progresa. *Dasein*-ul reprezintă o deschidere esențială, adică a fi în lume înseamnă a fi deschis spre coabitare cu lumea. Determinațiile originare ale *a fi în lume* sunt după Heidegger: simțirea lumii – felul în care simțim lumea și comprehensiunea – felul în care ajungem să înțelegem lumea. Pe baza comprehensiunii se formează interpretarea, care convertește ceva în ceva. Orice cunoaștere este primar o interpretare, adică o abordare a ceva ca ceva. Atât simțirea cât și comprehensiunea sunt determinate de vorbire, care este și ea o determinație existențială. Când vorbirea cade în inautenticitate, limbajul devine ambiguu, iar aceasta dezvăluie că ființarea umană (*Dasein*-ul) este în decădere. După Heidegger, adevărul nu este numai o determinație a ființării umane, ci este o determinație esențială a acesteia. Adevărul nu se mai reduce la o adecvare a intelectului la lucruri (adevărul corespondenței), ci se manifestă printr-o dezvăluire a existenței, el este o scoatere din ascundere. O altă condiție pentru atingerea plenitudinii și autenticității ființării este de a face din inevitabilul sfârșit, moartea – o parte componentă a ființării noastre. Sfârșitul care este gândit ca moarte nu înseamnă vreun a fi la sfârșit al ființării umane, ci o ființare într-un sfârșit a acestui existent. Moartea este un fel de a fi pe care ființa umană îl preia de îndată ce este. Ființarea umană este nu numai aruncată în lume, dar și aruncată în moarte [3]. Așadar, existența inautentică lasă prin ea însăși să se stabilească posibilitatea existenței autentice. Căci ființarea umană aruncată în moarte dobândește o libertate față de moarte, în sfera conștiinței morale. Deci ființarea autentică spre moarte, adică finitudinea temporalității, este temeiul ascuns al istoricității ființării umane. Timpul este orizontul înțelegerii ființei. Ființă și timp se încheie cu conturarea acestei poziții. Mai târziu, Heidegger a reluat problema relației dintre ființă și timp și a arătat că acestea se determină reciproc, dar care nu pot fi concepute ca ceva existent în sensul de lucru. Iată de ce, ele nu trebuie asimilate cu ceva din specia lucrurilor, așa cum a fost cultivată de metafizică, spre a ajunge la a le considera intim unite.

În concluzie, pot spune că cercetând modul de gândire ale lui Martin Heidegger, am reușit să acumulez acea înțelegere a sinelui, care spune că ființa umană face parte din lumea în care există și sunt în esență inseparabile de acea lume. Existența în lume, așa cum este înțeleasă dintr-o poziție heideggeriană, reflectă un tot întreg al subiectivității umane cu obiectivitatea lumii în care trăiește. Astfel, *Dasein* pe care l-am cercetat devine un subiect, al cărui proiect este să explice și să prezică comportamentul unui univers independent.

Referințe:

1. Ființă și timp, traducere din germană de Gabriel Liiceanu și Cătălin Ciorbă. [online] Disponibil: (<https://uituculblog.files.wordpress.com/2016/11/martin-heidegger-fiinta-si-timp.pdf>);
2. Standart Encyclopedia of Philosophy, Martin Heidegger. [online] Disponibil: (<https://plato.stanford.edu/entries/heidegger/#BioSke>);
3. Lozovanu Ecaterina. Filozofia, editura UTM, Chișinău – 2021.